

Kritisch denken

Jouw kompas voor
heldere inzichten

vr̥t

Welkom in de EDUbox Kritisch denken!

De hele dag wordt ons brein overspoeld met prikkels. We zijn constant aan het communiceren. En hoewel we allemaal graag geloven dat we kritisch kijken naar alle informatie die binnenkomt, is dat vaak niet zo. Kritisch denken betekent dat je je bewust wordt van je eigen gedachtegang. Gelukkig kan je dat leren én inoefenen. En dat is exact wat we in deze EDUbox gaan doen!

Deze EDUbox is het resultaat van een samenwerking tussen

Co-funded by
the European Union

TITAN heeft financiering ontvangen van het Horizon 2020 onderzoeks- en innovatieprogramma van de EU onder subsidieovereenkomst nr. 101070658, en van UK Research and Innovation onder de Horizon funding guarantee-subsidienummers 10040483 en 10055990 van de Britse overheid.

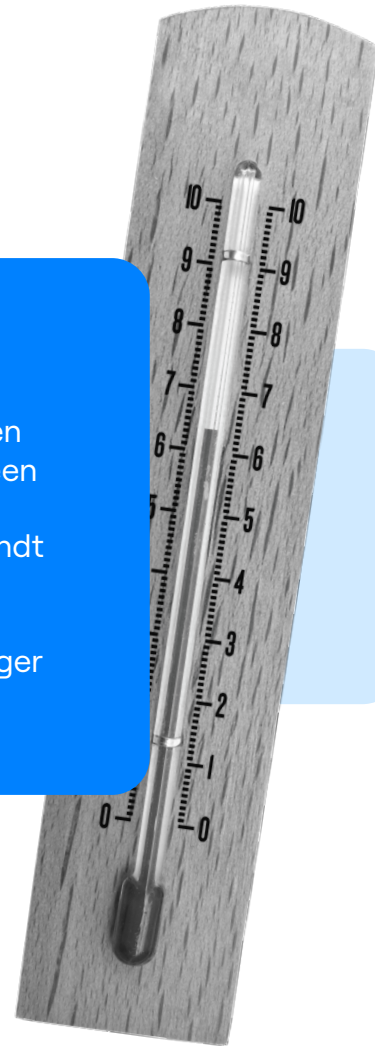
01

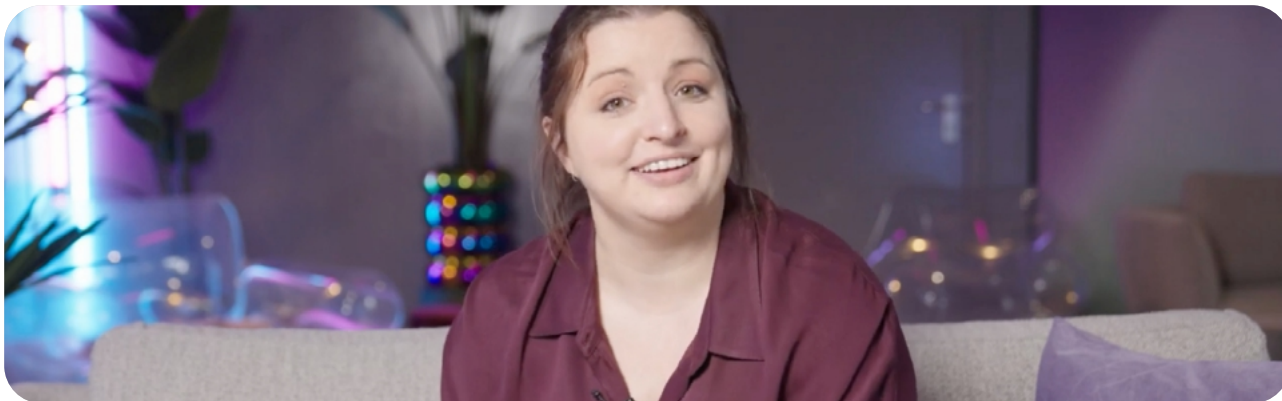
Kritisch of niet?

Opwarmertje

Om te beginnen, vragen we om jezelf een score te geven. Hoe kritisch denk jij op een schaal van 1 tot 10? Wie 10 antwoordt, is **een zeer kritische denker**. Wie 1 zegt, vindt zichzelf **helemaal niet kritisch**.

Wat zou je moeten doen om 1 puntje hoger te scoren op deze schaal?

Video

Hoe schatten andere bekende en onbekende Vlamingen zich in? Ontdek het in deze video!

1. (Denk)oefeningen

Je krijgt zo meteen 5 opdrachten. Overloop ze met je groepje.

Kleine tip

Ga niet te snel, want op het einde van de box volgt er een quiz!

1

Stel, 2 smartphones kosten samen 1.100 euro.
De linkse kost **1.000 euro meer dan de rechtse.**

Hoeveel kost de rechtse smartphone dan?

Oplossing op de volgende slide.

1

Stel, 2 smartphones kosten samen 1.100 euro.
De linkse kost **1.000 euro meer dan de rechtse.**

Oplossing

Heel wat mensen antwoorden 100 euro. Toch is het **juiste antwoord 50 euro.**

De linkse smartphone kost dus **1.050 euro**, dat is **1.000 euro meer** dan de rechtse. Samen maakt dat 1.100 euro.

Beeld je in dat je in een huis met **studentenkamers** kan kiezen tussen 2 koten.

Kamer #1

- ☐ Vuil
- ☐ Groot
- ☐ Gerenoveerd

Kamer #2

- ☐ Gerenoveerd
- ☐ Groot
- ☐ Vuil

Welke kamer zou jij kiezen?
Twijfel niet te lang!

Oplossing op de volgende slide.

Beeld je in dat je in een huis met **studentenkamers** kan kiezen tussen 2 koten.

Kamer #1

- ☐ Vuil
- ☐ Groot
- ☐ Gerenoveerd

Kamer #2

- ☐ Gerenoveerd
- ☐ Groot
- ☐ Vuil

Oplossing

Beide kamers hebben exact dezelfde omschrijving, toch kies je misschien door **de volgorde in de beschrijving** voor de tweede kamer. Bovendien neem je hier een **snelle beslissing**.

Een buurman omschrijft Steve als volgt:

“Steve is verlegen en teruggetrokken. Hij is behulpzaam, al heeft hij weinig belangstelling voor andere mensen of voor wat er in de wereld gebeurt. Hij is zachtmoedig en ordelijk, heeft behoefte aan structuur en een hartstocht voor details.”

Wat is waarschijnlijker?

Steve werkt in een bibliotheek, of Steve werkt in een bibliotheek én puzzelt graag.

Oplossing op de volgende slide.

Een buurman omschrijft Steve als volgt:

“Steve is verlegen en teruggetrokken. Hij is behulpzaam, al heeft hij weinig belangstelling voor andere mensen of voor wat er in de wereld gebeurt. Hij is zachtmoedig en ordelijk, heeft behoefte aan structuur en een hartstocht voor details.”

Oplossing

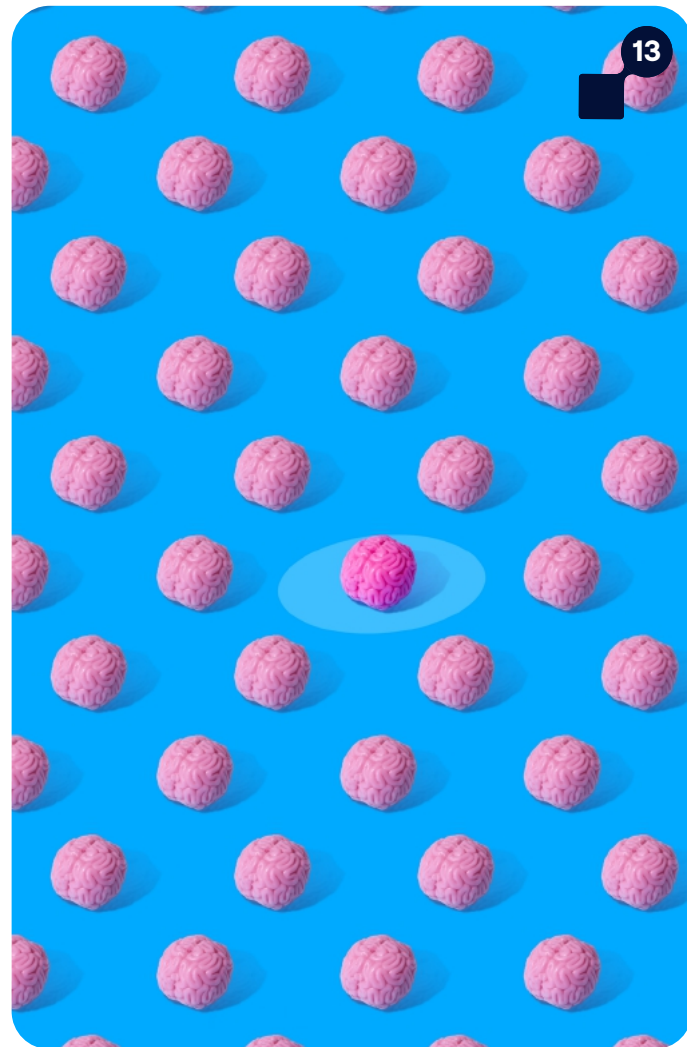
Het is een kwestie van kansberekening. Omdat er **meer bibliothecarissen zijn dan dat er puzzelende bibliothecarissen zijn**, is het waarschijnlijker dat Steve enkel in een bib werkt. Zijn karakter doet er niet toe.

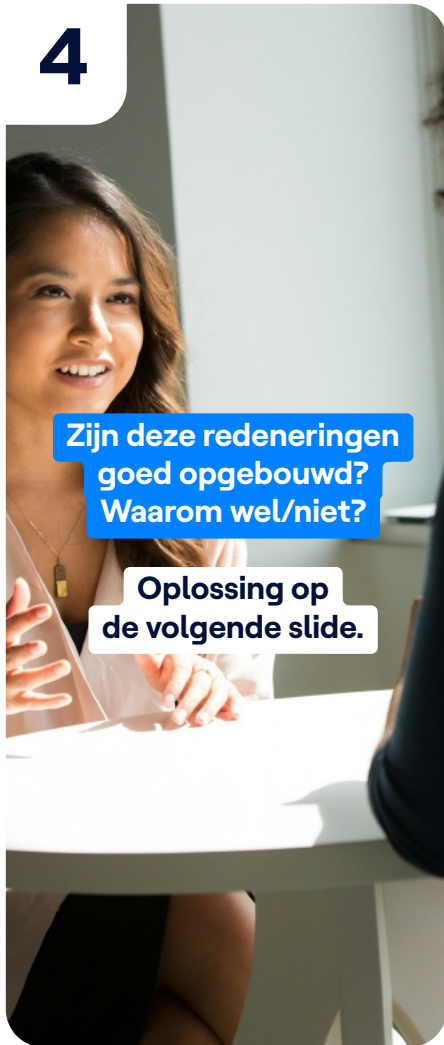

Voor de vele beslissingen die we elke dag nemen, maken onze hersenen gebruik van **snelkoppelingen** of **shortcuts**. Ze leggen met andere woorden snelle verbanden.

In het vorige voorbeeld dreigen we iemand op basis van zijn karakter in een bepaalde groep in te delen. We vergelijken die persoon met **een stereotiep beeld** in ons hoofd en nemen op basis daarvan een beslissing.

Maar we mogen niet vergeten rekening te houden met **statistiek**: dat is de wetenschap die gegevens verzamelt en ze uitlegt. En volgens de statistiek zijn er nu eenmaal **meer gewone bibliothecarissen** dan bibliothecarissen die graag puzzelen.

**Zijn deze redeneringen
goed opgebouwd?
Waarom wel/niet?**

**Oplossing op
de volgende slide.**

“

1

Ze is dokter en
hoogleraar, dus we
moeten haar advies
hoe dan ook volgen.

2

Ik denk dat mijn
collega's me
een goede baas
vinden, want ik
ben de meest
gepassioneerde
directeur binnen het
ministerie.

3

Deze kandidaat
moeten we hebben,
want ze is heel
communicatief en
kan ongetwijfeld
goed lesgeven.

4

Wat deze
YouTuber zegt moet
wel kloppen, want
alle commentaren
op zijn kanaal zijn
enthousiast.

”

Oplossing

Elke redenering heeft zijn zwakte.

Er zijn heel wat **valkuilen** bij kritisch denken.

1 Het is niet omdat iemand **een bepaald gezag** heeft, zoals een dokter, dat je al het advies van die persoon **blind moet volgen**.

2 Iemand met passie, is niet vanzelf een goede baas. Hier wordt **slechts op één aspect** gefocust om het argument te ondersteunen.

3 Een persoon die erg vlot spreekt, is niet per definitie een sterke leerkracht. Het **verband tussen beide kenmerken** zit fout.

4 Een influencer die populair is, heeft niet altijd gelijk. Groepsdruk of context kan **ons oordeel wazig** maken.

5

Bekijk de meme hiernaast aandachtig. Met de foto's wil men aantonen dat **het zeeniveau helemaal niet is gestegen** sinds 1898, hoewel dit door wetenschappers wordt beweerd.

Is deze meme een goed bewijs volgens jou?
Waarom wel/niet?

Oplossing op de volgende slide.

16

Zo ziet een catastrofale
zeespiegelstijging er in
werkelijkheid uit

Bekijk de meme hiernaast aandachtig. Met de foto's wil men aantonen dat **het zeeniveau helemaal niet is gestegen** sinds 1898, hoewel dit door wetenschappers wordt beweerd.

Ten eerste kunnen de foto's **op verschillende tijdstippen** zijn genomen. Dagelijks zit er soms wel een halve meter speling op het zeeniveau door **de getijden**. De ene foto kan gemaakt zijn bij laagtij, de andere bij hoogtij.

Ten tweede is zo'n stelling **niet door één simpele foto te bewijzen**. Om te berekenen hoeveel het zeeniveau kan stijgen, moet je met vele variabelen rekening houden (zoals met het smelten van gletsjers). Zelfs voor klimaatwetenschappers is zo'n berekening een hele opgave!

Zo ziet een catastrofale
zeespiegelstijging er in
werkelijkheid uit

123
of
321

Klasgesprek

- ☐ Van welke oefeningen of antwoorden was je verbaasd?
- ☐ En ken je zelf vergelijkbare raadsels of memes die je aan het denken zetten, bijvoorbeeld vanop sociale media?

Video

Bekijk nu hoe het brein van andere mensen reageerde op de raadsels die jullie moesten oplossen.

2. Hoe werkt ons brein?

Zoals je in de oefeningen kon merken, wordt ons brein vaker misleid dan we beseffen. Hoog tijd om eens **dieper in onze hoofden** te kijken!

Volgens psycholoog Daniel Kahneman kunnen we onze denkprocessen onderverdelen in **2 categorieën**:

Snel denken
of
fast thinking

Traag denken
of
slow thinking

Men spreekt dus over 2 denksystemen. Het ene is **snel, automatisch en intuïtief**, het andere is **traag, bewust en logisch**.

snel
automatisch
intuïtief

versus

traag
bewust
logisch

Opdracht

Heb je in de supermarkt zelf al eens een snel en traag denkproces meegemaakt? Bedenk een voorbeeld van elk.

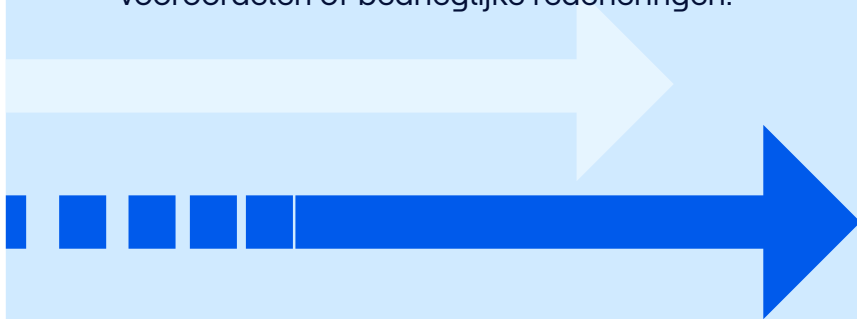
Fast thinking

Het eerste denksysteem verloopt **snel**, **automatisch** en **intuïtief**.

Je brein schakelt dit systeem in als je bijvoorbeeld een drukke straat oversteekt. Of wanneer je snel wegloopt bij een luide knal. Ook bij gedrag dat je hebt aangeleerd, zoals fietsen of een andere taal spreken, gebruik je dit systeem.

Snel denken is belangrijk om te **overleven**. Het gaat om **ongecontroleerde beslissingen**, soms op basis van **emoties**. Maar net daarom sluipen er af en toe wel **fouten** in.

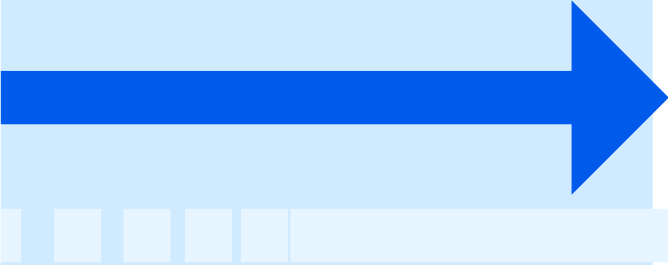
Snel denken werkt op zich goed, maar bij complexe problemen kan dit systeem falen. Onze **intuïtie is niet altijd correct**. Hierdoor kan het gebeuren dat we meegaan in vooroordelen of bedrieglijke redeneringen.

Slow thinking

Het tweede systeem is een **traag**, **bewust** en **logisch** proces dat we gebruiken om **complexe problemen** op te lossen. Het vraagt tijd, aandacht en discipline.

Dit denksysteem heeft belangrijke **voordelen**. Het is betrouwbaar, meer gefocust en maakt gebruik van ons geheugen. Maar het vraagt wel een **mentale inspanning om tot een doordachte beslissing** te komen. Denk bijvoorbeeld aan je studiekeuze of je keuze voor een hogeschool of universiteit. Deze beslissingen neem je weloverwogen en niet op basis van een reflex of intuïtie.

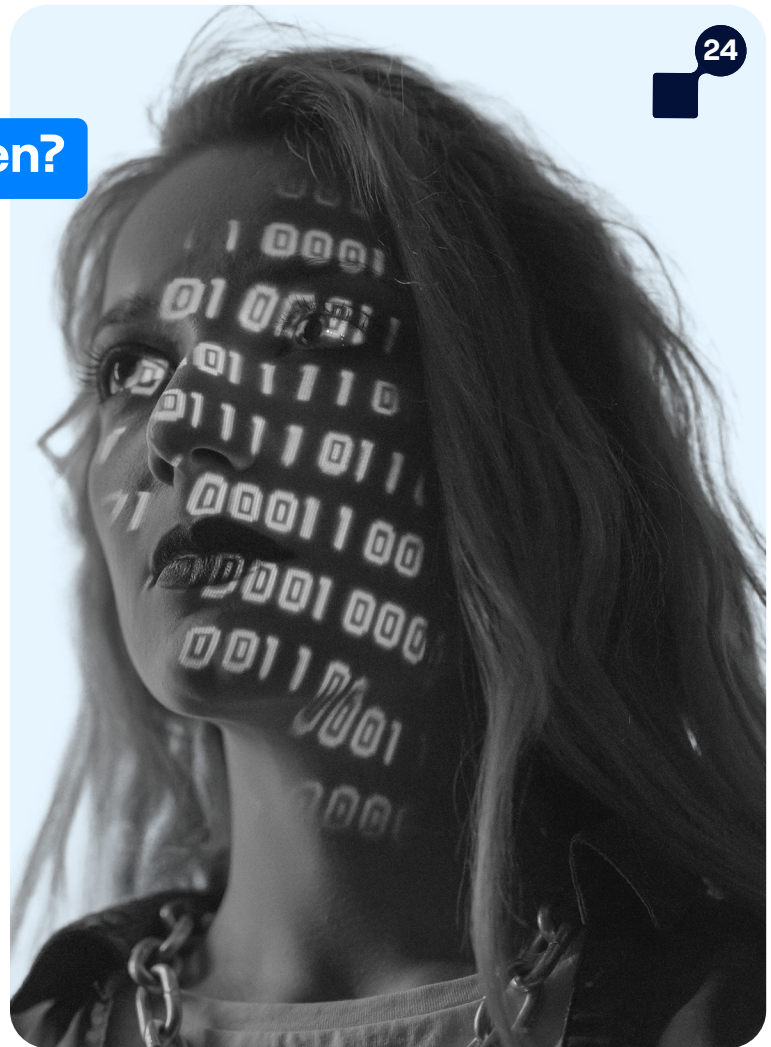
Soms denken mensen dat ze 'traag' denken, terwijl ze eigenlijk 'snel' denken. Het kan bijvoorbeeld zo lijken dat je in de supermarkt **twijfelt** (slow thinking) over verschillende repen chocolade, terwijl je diep vanbinnen toch al hebt beslist welke je zal kopen. Je maakt dan **onbewust een 'cut'** (fast thinking) van 10 opties naar 2 overblijvers.

3. Waarom kritisch denken?

De aarde lijkt plat en onbeweeglijk. Tenminste, als we onze zintuigen zouden geloven. Maar in de natuur sluipt soms bedrog binnen. Denk maar aan **een wandelende tak**.

Ook in de samenleving krijgen we te maken met leugens, zoals **nepnieuws**. Kritisch denken helpt ons de dingen die we zien en horen **in vraag te durven stellen**. Dat de aarde rond is, weten we bijvoorbeeld door kritisch te denken.

Iedereen is vatbaar voor onkritische gedachten. En met de **ontwikkelingen op vlak van AI en deepfake** hebben we meer dan ooit nood aan een kritische blik op de wereld.

In onze samenleving zou kritisch denken **een reflex** moeten worden. Zeker bij de volgende zaken:

**Alledaagse
gesprekken**

Nieuws lezen

E-mails checken

**Scrollen op je
telefoon**

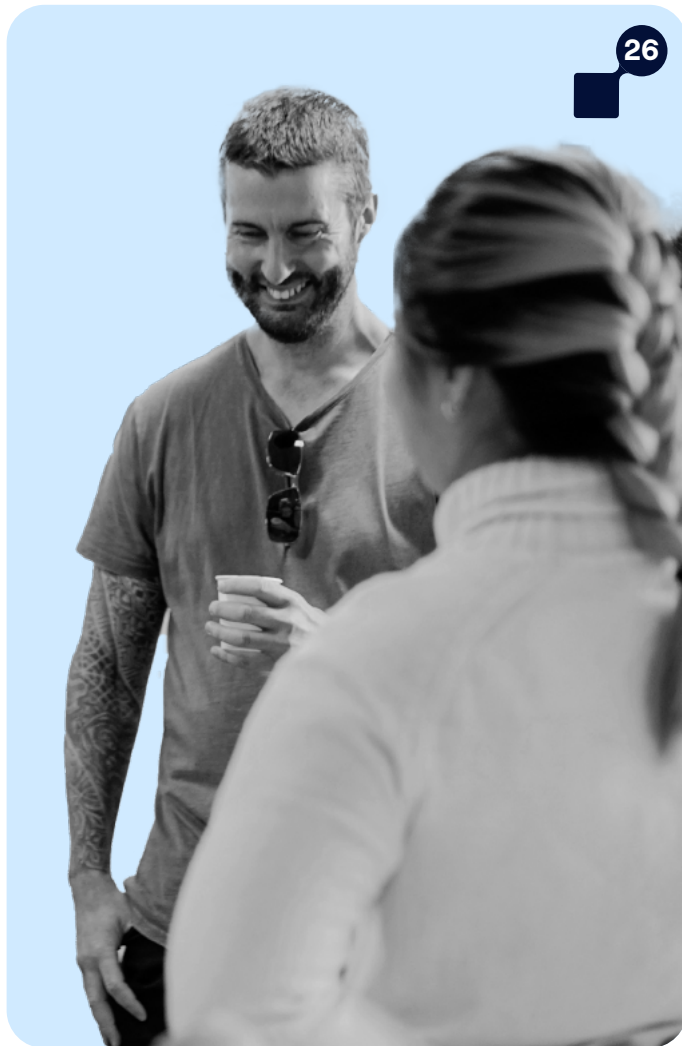

Alledaagse gesprekken

Bij familie of onder vrienden worden er wel eens **verhalen of roddels** verteld. Misschien heb jij ook wel een 'slimme nonkel' op het **familiefeest** die over alles de ultieme waarheid kent of voor elk kwaaltje het beste medicijn weet.

Maar klopt het wel wat die allemaal zegt? Niet alles wat je hoort is natuurlijk per definitie fout, maar we moeten wel een **kritische reflex** kweken. Het is ook niet zo dat je sowieso de waarheid zal vinden door kritisch te denken.

Maar twijfelen kan **positief** zijn. Wanneer je ruimte laat voor alle perspectieven, kan je nadien zelf alles **kritisch afwegen** en kiezen in welke verhalen je wel en niet meegaat.

Nieuws lezen

Om te kunnen inschatten of er ergens sprake is van **nepnieuws**, **desinformatie** of **verdoken reclame**, kan het handig zijn om even met een kritische bril naar een nieuwsbericht te kijken: wie is de auteur, wat is het medium, de bron, het doel van het bericht ...

Bron: <https://vrtnews.be/p.Yb7QPLJxR>

E-mails checken

Ook in je mailbox belanden wel eens berichten waar je beter kritisch naar kijkt.

Om jezelf te beschermen tegen criminelen die uit zijn op je **informatie of geld** (ook wel **phishing** genoemd), kan je op volgende zaken letten:

28

- ☐ Bevat het bericht spelfouten of opdringerige taal?
- ☐ Vraagt men vertrouwelijke info zoals bankkaartgegevens?
- ☐ (Her)ken je het mailadres of de link van de afzender niet?
- ☐ Is het aanbod of de vraag echt wel te zot of te mooi om waar te zijn?

Dan is het **waarschijnlijk vals!**

Scrollen op je telefoon

Ook tijdens het scrollen kan kritisch denken handig zijn. Denk aan de **onjuiste informatie** over gezondheid die je online vindt. Of aan de vele **video's op TikTok** waarin iemand voor zichzelf een diagnose stelt. En wees je bewust van de kracht van het getal: het is niet omdat iets veel 'views' heeft, dat het ook klopt.

Bron: <https://vrtnws.be/p.Ra4Bb7bX6>

Kritisch denken kan de wereld veranderen en onverwacht leuke resultaten of inzichten opleveren!

Wist je dat?

De **uitvinder van de post-it** moest eigenlijk een sterke lijm ontwikkelen. Toen hij begon te experimenteren, ontdekte hij zo per ongeluk **de beroemde gele klevertjes**.

't Is maar dat je het weet!

En voor de duidelijkheid: kritisch denken betekent niet 'op alles kritiek geven' of 'alles in twijfel trekken'. Het is net bedoeld om een **positieve evolutie** in gang te zetten. Als je kritisch nadenkt over een verloren sportwedstrijd, kan je alleen maar groeien als team.

Een kritische denker is **bereid om nieuwe ideeën te accepteren** en zijn eigen meningen bij te sturen als er bewijsmateriaal is. Zo mocht je vroeger bijvoorbeeld **roken** in restaurants, op de trein en zelfs op sommige scholen! Maar door onderzoek naar de gezondheidsrisico's zijn veel mensen daar anders over gaan denken en is roken op veel plaatsen **verboden**.

De conclusie: **don't jump to conclusions!**
Want snel denken kan je in de val lokken.

In het volgende deel zoomen we in op de **verschillende lagen van kritisch denken** én op de **valkuilen** ervan!

Gebeurt er nu iets gelijkaardigs met **vapen**? Kritisch denken en wetenschappelijk onderzoek kunnen ons ook nu helpen om populaire ideeën en gewoontes in **vraag te stellen**.

SAMENGEVAT

Fast thinking

Slow thinking

Kritisch denken betekent
**niet kritiek geven op
alles**, maar zet juist een
positieve evolutie
in gang.

Kritisch denken

Heb je elke dag nodig bij:

Alledaagse
gesprekken

Nieuws lezen

E-mails
checken

Scrollen op
je telefoon

02

Kritisch denken ontrafeld

Je hebt kritisch en kritisch.

1. Hoe kritisch is kritisch?

Kritisch denken is een vaardigheid die je al kan terugvinden bij **de oude Grieken**. 'Kritikos' is een Grieks woord dat wil zeggen: **'in staat om te onderscheiden'**.

Kritisch wil dus niet zeggen 'afkeuren' of 'negatief zijn'. Het heeft niets te maken met kritiek geven of niet van gedacht willen veranderen. Wel met **een andere manier van nadenken**.

Kritisch denken is **een proces dat nooit stopt**, ook wel voortschrijdend inzicht genoemd. Dit proces leidt niet noodzakelijk tot absolute zekerheden, maar door kritisch te denken **schuif je wel op in de richting van de waarheid**.

Kritisch denken is trouwens **een vaardigheid die iedereen kan leren**. Hoe meer je het doet, hoe beter je erin wordt.

Zo ben je in staat zelf te beslissen of een redenering (deels) juist is of (deels) fout.

“Hoe straffer de uitspraak, hoe straffer de bewijzen moeten zijn.”

Niet straf

Wanneer iemand beweert dat die spaghetti heeft gegeten, dan is dat **niet zo'n straffe uitspraak**. Vaak zal je zelf niet eens om bewijs vragen, omdat het niet zoveel uitmaakt of de uitspraak waar is of niet.

Wel straf!

Wanneer iemand op sociale media beweert dat **een kristal hoofdpijn kan genezen**, dan is dat wel straf. Het zou grote gevolgen hebben en daarom verwachten we **medisch of wetenschappelijk bewijs**. Een buikgevoel of een TikTok-filmpje is niet genoeg. Wees dus kritisch voor dergelijke online claims!

**“Hoe straffer de
uitspraak,
hoe straffer
de bewijzen
moeten zijn.”**

”

Opdracht

- ☐ Ben jij al met een straffe uitspraak in aanraking gekomen?
- ☐ Hoe kritisch ben je hiermee omgegaan?

2. De 4 lagen van kritisch denken

Opdracht

Je krijgt zo dadelijk enkele uitspraken te zien. Aan jou om te beslissen of deze wel of niet met kritisch denken te maken hebben. En voor de duidelijkheid: er is geen juist of fout antwoord!

Video

In deze video legt onderzoeker Edward De Vooght uit dat kritisch denken uit vier lagen bestaat.

Na de video nemen we elke laag nog eens onder de loep.

1. Logisch redeneren

We spreken van logisch redeneren wanneer een **argument** vertrekt van een **geldig uitgangspunt** en **verbanden legt** op basis van beschikbare informatie. Zo kom je tot een **conclusie** of los je een probleem op.

Let wel: het is niet omdat iets logisch is, dat het ook juist is.

Voorbeeld

“Ik hoor mijn nonkel zeggen dat hij de eiwitten in vlees nodig heeft en daarom niet vegetarisch wil eten. Maar er zijn nochtans **genoeg alternatieven** voor eiwitten, zoals noten. Door logisch te redeneren stel ik vast dat zijn **argument niet sterk is.**”

Kennis is belangrijk en dus moet je een (twijfelachtige) bron in vraag stellen. **Waar** komt de informatie vandaan? Wat is **de bedoeling** van de boodschapper? **Welke elementen** proberen mijn aandacht te trekken?

Vooraf dat laatste is belangrijk, want ons brein is **aangetrokken tot anekdotes en verhalen**. Maar die zijn niet altijd even betrouwbaar!

Voorbeeld

“Als een **influencer** een video maakt over de nadelen en gevaren van een plantaardig dieet, geloof ik dat niet zomaar. Is die **persoon wel betrouwbaar** over dit onderwerp? Waar heeft hij zijn informatie vandaan?”

2.

De bronnen in vraag stellen

3.

De verpakking beoordelen

Een tekst kan er **slim of aantrekkelijk** uitzien, maar **inhoudelijk op niets slaan**. Hoe de boodschap eruitziet, heeft invloed op je reactie. Net zoals ook via welke weg ze tot bij jou komt.

Daarnaast speelt de **verpakking** mee. Letterlijk: hoe ziet een product eruit? Maar ook figuurlijk: een mooie spreker geloven we sneller.

Voorbeeld

“Ik ben geneigd vegetarische producten te kopen wanneer ze in **een groene verpakking** zitten. Hierdoor krijg ik **het gevoel** duurzaam en milieuvriendelijk bezig te zijn. Maar is dat wel zo? Of is dat **een psychologisch trucje?**”

Zelfreflectie wil zeggen: jezelf een spiegel voorhouden en je eigen gedrag, meningen, emoties en ervaringen onderzoeken. Op die manier leer je **beslissingen te evalueren**.

Bij het nemen van een beslissing kan je ook **openstaan voor andere wereldbeelden** of waarden én je bewust zijn van mogelijke **vooroordelen**.

Voorbeeld

“Ik eet te graag steak met frietjes. Door **zelfreflectie** weet ik dat ik de **keuze om vegetariër te worden** niet wil maken.”

4.

Zelfreflectie

Wanneer je kritisch denkt, doe je dat dus op basis van **4 lagen** die steeds terugkeren:

**Logisch
redeneren**

**De bronnen
in vraag stellen**

**De verpakking
beoordelen**

Zelfreflectie

Opdracht

Probeer nu de volgende stellingen te koppelen aan de juiste laag van kritisch denken.

3. De valkuilen van kritisch denken

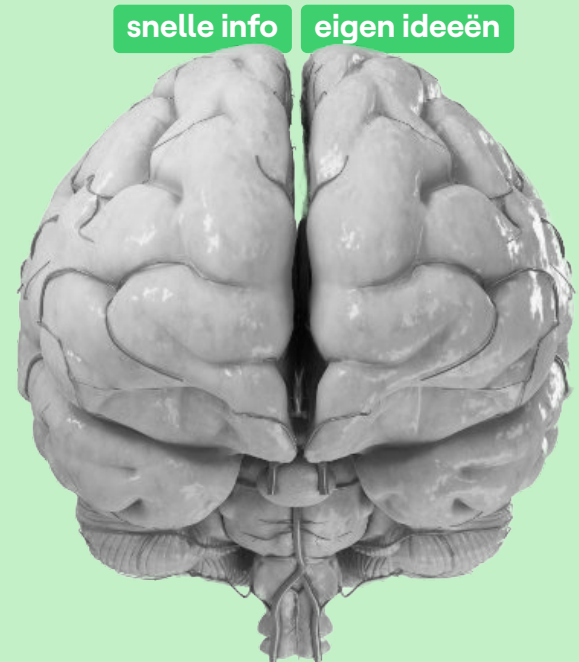
Onder elke laag van kritisch denken zit **een valkuil**. Ook tijdens ons denkproces moeten we dus waakzaam zijn. Door **bewust** te worden van de valkuilen, kunnen we onze geest en ons oordeel **scherper stellen**.

Eerst even dit: ons brein hecht **veel belang** aan informatie die:

- ☐ **snel** beschikbaar is.
- ☐ de **eigen ideeën** bevestigt.

Dit is niet ideaal, want daardoor ben je geneigd om die info minder kritisch te bekijken.

En merk op: er zijn meer valkuilen dan de voorbeelden die we hierna geven!

De valkuil bij

Logisch redeneren

Correlatie of causaliteit?

Het **verwarren van correlatie** ('er is een verband') en **causaliteit** ('deze oorzaak leidt tot dit gevolg') is een snel gemaakte denkfout.

Een **voorbeeld van causaliteit** is: 'Het heeft geregend, dus het is nat.' Dit is **oorzaak en gevolg**.

Een **voorbeeld van correlatie** is: 'Mensen die gamen zijn agressiever.' De wetenschap zegt nergens dat gamen de oorzaak is van hun agressie. Er spelen veel meer factoren een rol. Daarom kunnen we enkel van **een verband** spreken.

Leap of faith

We zijn geneigd nieuwe informatie en verhalen **zomaar te geloven**, zeker als die komen van **een persoon die we vertrouwen**. En dus controleren we niet altijd wie of wat de bron is.

Ook de **status** van een persoon of zijn **functie** (dokter, generaal, leerkracht) zorgen ervoor dat we info soms zomaar geloven.

En soms is dat handig. Mensen hebben namelijk informatie nodig en **moeten niet alles in vraag** stellen. Als je ouders zeggen dat je niet in de rivier mag zwemmen omdat daar een krokodil zit, zal jouw brein niet kritisch omgaan met die informatie. Gelukkig maar!

De valkuil bij

De bronnen in vraag stellen

Straf taalgebruik

Sensationele taal, straffe slogans en sterke oneliners kunnen ons **gemakkelijk overtuigen** of meenemen in een bepaalde gedachte.

Maar straf taalgebruik kan **een bewuste strategie én een valkuil** van de verpakking zijn. Zo kan er bijvoorbeeld bewust angst gezaaid worden door bepaalde boodschappen vaak **te herhalen of te overdrijven**.

Het is ook niet omdat iemand het goed kan uitleggen, dat zijn of haar argumenten daarom goed onderbouwd zijn.

De valkuil bij

De verpakking beoordelen

I WANT YOU

Emotie

Bepaalde onderwerpen roepen **emoties** op. Gevoelens kunnen je **denkvermogen sturen**. Bij heftige emoties zullen we dan ook heel snel of net helemaal niet beslissen. Dat maakt kritisch denken moeilijk.

Emoties brengen dus soms **intuïtieve beslissingen** met zich mee. Dat is op zich niet erg, maar we kunnen er wel bij stilstaan.

Trouwens, emoties hebben ook **voordelen**. Ze kunnen aangeven wanneer er **gevaar** dreigt of wanneer je net wel iets kan **vertrouwen**.

De valkuil bij

Zelfreflectie

De 4 lagen van kritisch denken en hun valkuil

**Logisch
redeneren**

Correlatie of causaliteit?

**De bronnen
in vraag stellen**

Leap of faith

**De verpakking
beoordelen**

Straf taalgebruik

Zelfreflectie

Emotie

Video

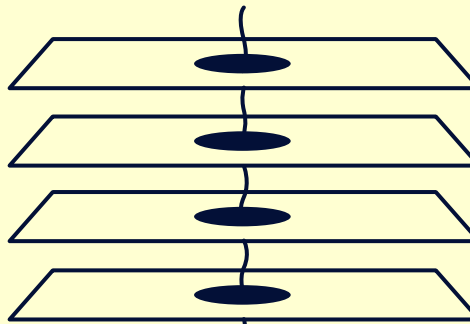
In deze video geven 3 bekende Vlamingen elk een voorbeeld van een valkuil van kritisch denken. Weet jij om welke valkuilen het gaat?

SAMENGEVAT

Hoe kan je kritisch denken?

Kritisch denken bestaat uit **4 lagen**, waarbij elke laag ook een valkuil heeft

Logisch redeneren

De bronnen in vraag stellen

De verpakking beoordelen

Zelfreflectie

Oefening baart kunst:
kritisch denken kan je leren!

03

Aan de slag

De Kriticoach

Kritisch denken gaat niet altijd vanzelf: onze hersenen kunnen via een snel of een traag systeem nadenken. En daar zijn we ons niet altijd bewust van. Tegelijk bestaat kritisch denken meer dan alleen uit logisch redeneren. Ook emoties en zelfreflectie spelen een rol wanneer we informatie verwerken.

Klinkt complex? Absoluut, maar kritisch denken kan je – gelukkig – ook trainen! Dat gaan we doen met de Kriticoach.

Veel succes!

Kritisch denken – België op rand van oorlog

Silas Hallor

Mijn naam is Silas.

In deze oefening gaan we aan de slag met de 4 lagen van kritisch denken. Je krijgt zo dadelijk een tekst te zien en samen zullen we dan elke laag onderzoeken.

Dat wordt vast een hele uitdaging!

Maar geen nood: ik ben er om jou te helpen.

Hoe heet jij, trouwens?

BELGIË OP RAND VAN OORLOG: NOODPLAN GELANCEERD!

Wereldwijd lopen de spanningen razendste op. Experts waarschuwen: de Derde Wereldoorlog staat voor de deur! Als reactie hierop lanceert het Nationaal Crisiscentrum een noodplan om Belgen voor te bereiden op wat ons te wachten staat.

OPDRACHT

In deze opdracht mag je zelf je kritische blik loslaten op de informatie die we jou voorschotelen. Maar geen nood: daarbij krijg jij de hulp van coach Silas én een slimme professor.

Slaag jij erin om de 4 lagen van kritisch denken te herkennen?

- ☐ Open de opdracht via de QR-code.
- ☐ Ga in gesprek met de coach en volg zijn instructies. Veel succes!

04

Conclusie

1. De eeuwige reflex

Je hebt nu meer inzicht gekregen in je **eigen denkprocessen en emoties**, en je kent **de valkuilen**. Maar kritisch denken is een proces dat nooit klaar is. Je maakt er best **een eeuwige reflex** van!

Door kritisch na te denken, ontmasker of ontkracht je foute informatie. En laat dat nu precies een kerntaak zijn van **de factcheckers van VRT NWS**.

Benieuwd hoe dat verloopt?

Video

Eindredacteur Luc Van Bakel legt in deze video uit hoe een nieuwsredactie kritisch met informatie omgaat.

2. De slinger hoeft niet door te slaan

Gelukkig moeten we **niet alles altijd en overal** kritisch onderzoeken. Je ervan bewust zijn dat je een beslissing vanuit de rede of een emotie neemt, is al een kritische reflectie!

Probeer vooral voor jezelf uit te maken **wanneer** je iets al dan niet met een kritische bril wil onderzoeken. Er is **geen gouden regel** voor wanneer je wel of niet kritisch moet denken. Maar in bepaalde situaties sta je best wat langer stil:

1. Als het om belangrijke info gaat met grote gevolgen.
2. Als je een post of bericht verder gaat verspreiden.
3. Als het over complexe onderwerpen gaat waar je geen expert in bent.

Groepsgesprek

Laten we nog eens terugkeren naar de vraag waarmee we deze EDUbox zijn gestart.

- ☐ **Hoe kritisch vind jij jezelf** op een schaal van 1 tot 10 nu je deze EDUbox hebt afgewerkt?
- ☐ En hoe sta je tegenover **kritisch denken in onze samenleving?**

SAMENGEVAT

Je wordt je bewust
van je eigen
denkprocessen
en emoties.

**Kritisch denken
= eeuwige reflex**

~~nepnieuws,
foute
informatie~~

Je moet niet alles kritisch
onderzoeken, maar wel
aandachtig zijn bij belangrijke info
of complexe onderwerpen.

Quiz

Wauw!

Jullie hersenen hebben echt wel kritisch nagedacht tijdens deze EDUbox. We zetten ze nog een laatste keer aan het werk!

05

Meer weten

Wil je na het doornemen van deze EDUbox nog meer te weten komen over kritisch denken? In dit laatste deel krijg je nog enkele links waar je terecht kunt voor extra informatie!

Check-redactie van VRT NWS

Op de redactie van VRT NWS zijn verschillende journalisten elke dag bezig met **factchecken** van (populaire) berichten op het internet. Al hun factchecks en tips om zelf te leren factchecken vind je op hun themapagina.

www.vrt.be/vrtnws/nl/rubrieken/nws-check/

Het Archief voor Onderwijs

In de online beeldbank van Het Archief voor Onderwijs vind je snel en gemakkelijk wat je zoekt: filmpjes, video- en audiofragmenten van omroepen en cultuurorganisaties. Op Het Archief voor Onderwijs zijn er **collecties** over:

☐ Nepnieuws

onderwijs.hetarchief.be/bekijk/5a21b91c-04ab-4315-b906-da800c0a7dea

☐ Wat is de waarheid?

onderwijs.hetarchief.be/bekijk/7d2936ad-c2c3-4137-b4ec-48379eaa9ba2

Universiteit van Vlaanderen

In de colleges van Universiteit van Vlaanderen behandelen topwetenschappers uit heel Vlaanderen online een boeiend vraagstuk. In een kwartier tijd krijg je **een antwoord op vragen** zoals:

- ☐ Waarom nemen rationele mensen domme beslissingen?
www.universiteitvanvlaanderen.be/college/waarom-nemen-rationele-mensen-domme-beslissingen
- ☐ Hoe proberen politici jou te overtuigen?
www.universiteitvanvlaanderen.be/college/hoe-proberen-politici-jou-te-overtuigen
- ☐ Waarom geloof jij in fake news?
www.universiteitvanvlaanderen.be/college/waarom-geloof-jij-fake-news